

8. Локк Дж. Сочинение: в 3 т. Том 3 / Дж. Локк; под ред. И.В. Нарского. – М.: Мысль, 2012. – 670 с.

9. Руссо Жан-Жак. Про суспільну угоду, або принципи політичного права / Пер. з фр. та ком. О. Хома. - К: Port-Royal, 2001. - 349 с.

10. Козинець О.Г. Жан Жак Руссо – ідеолог французької буржуазної революції кінця XVIII ст. / О.Г. Козинець // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - №8. – С. 145-148.

11. Монтескьє Ш.-Л. О духе законов: избранные произведения / Ш.-Л. Монтескьє. – М. : Госполитиздат, 1955. – 672 с.

Конопля Ярослав Юрійович, студент юридичного факультету

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

Конопля Юрій Михайлович, практикуючий юрист

Товариство з обмеженою відповідальністю «Юридична компанія «ЮРКОН», м. Чернігів, Україна

ПОНЯТТЯ КОНФІСКАЦІЇ ЯК ОКРЕМОГО АСПЕКТУ РЕГУЛЮВАННЯ МИТНОГО ПРАВА

Конфіскація є одним із видів адміністративних стягнень в Україні. Відповідно до статті 29 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [3], конфіскацією предмета, який став знаряддям вчинення чи безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, є примусове безоплатне звернення цього предмета у власність держави.

Частиною 1 ст. 465 Митного кодексу України (далі – МКУ) [5], визначено, що конфіскація як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у примусовому вилученні товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 цього Кодексу, і безоплатній передачі їх у власність держави. В свою чергу, відповідно до п. 3 ст. 461 МКУ конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення поширюється на:

- безпосередні предмети порушення митних правил;
- товари, транспортні засоби зі спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, законно укладених);
- транспортні засоби, що використовувалися для переміщення товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу [5; 6].

Також, ч. 2 вищезазначеної статті вказано, що конфіскація може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, що визначаються цим Кодексом та іншими законами України [5].

Частиною 3 ст. 465 зазначено, що конфіскація товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 цього Кодексу, застосовується незалежно від того, чи є ці товари, транспортні засоби власністю особи, яка вчинила правопорушення.

Варто зазначити, що конфіскація може виступати як основне, так і додаткове стягнення. Наприклад, згідно зі ст. 341 МК, за пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання, передбачена лише конфіскація цих товарів [5].

У відповідності до положення ст. 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Крім того, згідно з ст.9 Конституції України, а також ст.17 Закону України "Про міжнародні договори" від 22.12.1993 року, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, є часткою національного законодавства України. Також передбачається, що якщо міжнародним договором встановлені інші права, ніж ті, які передбачені законодавством України, то застосовуються правила міжнародного договору України.

17 липня 1997 року Україна ратифікувала Європейську Конвенцію "З захисту прав і основних свобод людини", а також Протоколи 1, 2, 4, 7, 11, які є невід'ємною частиною Конвенції, чим визнала її дію в національній правовій системі, а також обов'язковість рішень Європейського Суду з прав людини по всім питанням, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції.

Судове рішення, яким застосовується конфіскація майна, є втручанням в право особи на повагу власності. Аналогічна ситуація була розглянута ЄСПЛ 06.11.2008 року, по справі «Смаїлов проти Російської Федерації». При цьому ЄСПЛ послався на такі обставини.

Згідно з Статтею 1 Протоколу N 1 до Конвенції з захисту прав людини, кожна фізична чи юридична особа має право на повагу до своєї власності. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше, як в інтересах суспільства та на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Перша і найбільш важлива вимога зазначеної правової норми полягає в тому, що будь-яке втручання публічної влади в право на повагу власності має бути законним. Також передбачається, що держава уповноважена здійснювати контроль за використанням власності шляхом забезпечення виконання законів.

Питання про те, чи буде досягнута справедлива рівновага між вимогами загального інтересу і захисту фундаментальних прав особи, має значення лише при умові, що таке втручання відповідає вимогам закону і не є безпідставним.

Об'єктивна сторона правопорушення, яке вчиняє особа, полягає в недеklarуванні іноземної валюти при проходженні митного контролю в "зеленому коридорі", тобто в зоні спрощеного митного контролю, відповідальність за що передбачена ст. 471 МК України.

Згідно з ст.471 МК України, за таке правопорушення передбачено накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу і конфіскації не задекларованої валюти.

Разом з тим, що стосується загального інтересу, якому могло слугувати таке втручання, Європейський Суд зазначив, що держави мають законний інтерес і в той же час обов'язок вживати заходи в цілях виявлення та контролю руху готівкових коштів через кордони, оскільки значні суми готівки можуть використовуватись для легалізації незаконних доходів, торгівлі наркотиками, фінансування тероризму, вчинення тяжких фінансових злочинів.

Загальна вимога про декларування, яка розповсюджується на будь-яку особу, що перетинає кордон держави, попереджує прихований ввіз і вивіз грошових коштів з країни і конфіскаційна міра, яку тягне недеklarування грошових коштів митному органу, є частиною загальної регулятивної системи, передбаченої для боротьби з подібними правопорушеннями.

Таким чином, у відповідності до рішення ЄСПЛ, слід визнати що застосування конфіскації в даному випадку відповідатиме загальним інтересам.

Далі слід з'ясувати чи буде, в разі застосування конфіскації, досягнута розумна співрозмірність між засобами, використаними судом для забезпечення загального інтересу, і захистом права особи на повагу власності або, іншими словами, чи не буде покладено на нього індивідуальний надмірний тягар.

Якщо у матеріалах справи відсутні дані чи будь-які докази того, що зазначені грошові кошти отримані незаконним шляхом, або призначені для використання в незакон-

ній діяльності, не наведено жодного доказу, що шляхом застосування конфіскації буде попереджена інша незаконна діяльність - легалізація злочинних доходів, торгівля наркотиками, фінансування тероризму, ухилення від сплати податків., тоді вона буде не співрозмірною.

Далі ЄСПЛ зазначив, що для визнання втручання держави співрозмірним, воно має відповідати тяжкості правопорушення, зокрема невиконанню вимог про декларування, а не тяжкості будь-якого іншого правопорушення (легалізації незаконних доходів, ухилення від сплати податків).

Таким чином конфіскація, в даному випадку є не компенсаційною, а стримуючою та карною мірою, оскільки державі не завдано ніяких збитків в результаті недекларування грошових коштів.

За таких обставин, враховуючи практику ЄСПЛ, застосування конфіскації, в якості додаткового адміністративного стягнення, в даному випадку є порушенням положень ст.1 Протоколу № 1 до Конвенції, тобто є не співрозмірним, оскільки покладає на особу правопорушника індивідуальний надмірний тягар.

У практичній діяльності нерідко при неможливості конфіскації застосовується стягнення вартості товарів і транспортних засобів, що є безпосередніми об'єктами порушення митних правил, товарів і транспортних засобів зі спеціально виготовленими схованками, використаними для переміщення через митний кордон України з прихованням предметів порушення, що є безпосередніми об'єктами, митних правил. Цей вид стягнення є специфічним і характерним лише для митного законодавства. Він виражається в примусовому вилученні в дохід держави грошової суми, що складає вільну (ринкову) ціну товарів і транспортних засобів, які відповідають зазначеним вище вимогам на день виявлення правопорушення [4].

Згідно з чинним законодавством України при неможливості конфіскації товарів і транспортних засобів у зазначених випадках у процесі виконання постанови митного органу з осіб, що скоїли порушення митних правил, стягується вартість зазначених товарів і транспортних засобів. Однак у таких випадках мова йде не про заміну однієї міри стягнення іншою мірою, а про еквівалентну компенсацію реальної вартості конфіскації відповідних предметів і транспортних засобів [2].

Як вже було зазначено, конфіскація провадиться незалежно від того, чи є ці товари та засоби власністю особи, що скоїла порушення митних правил, а також незалежно від того, встановлена ця особа чи ні. Наприклад, при контрабанді транспортом загального користування (залізницею) часом неможливо встановити особу, яка переміщує товари з приховуванням від митного контролю. Така контрабандні товари підлягають вилученню і конфіскації. Тобто конфіскувати можна тільки ті предмети контрабанди, що були приховані від митного контролю [1].

Таким чином, конфіскація у справах про порушення митних правил може розглядатися як основне, так і як додаткове стягнення, яке полягає в примусовій безоплатній передачі предмета, що став знаряддям вчинення чи об'єктом адміністративного правопорушення у власність держави. Однак, питання застосування вищевказаного виду адміністративного стягнення за порушення митних правил має спиратися на єдині, законодавчо закріплені та чітко визначені положення, а органи адміністративної юрисдикції повинні неухильно їх дотримуватись, не створюючи прецедентів у застосуванні тих чи інших митно-правових норм на власний розсуд.

Список використаних джерел

1. Батанова Л. О. Адміністративні стягнення за порушення митних правил: проблеми застосування / Л. О. Батанова // Митна справа. - 2014. - № 1. - С. 42-47. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2014_1_8.

2. Калюжний Р.А., Комзюк А.Т., Погрібний О.О. та ін. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. К. : Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. - 781 с.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

4. Митне право України : навч. посібник / За заг. ред. В.В. Ченцова та Д.В. Приймаченка / Вид. 2. – К.: Істина, 2008. – 328 с.

5. Митний кодекс України. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

6. Митний кодекс України: науково-практичний коментар. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://legalexpert.in.ua/komkodeks/tku.html>.

Литвиненко Валентина Миколаївна, канд. юрид. наук, доцент

Чічкань Марія Валеріївна, канд. юрид. наук, доцент

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

В Україні право на соціальний захист проголошено на конституційному рівні [1], а створення ефективної системи соціального захисту людини визначено одним з головних напрямів державної політики з питань національної безпеки [2]. Слід зазначити, що діюча система соціального захисту населення є недосконалою, постійно трансформується у зв'язку з пошуком найбільш оптимальної моделі та, на жаль, у сучасних умовах не виконує покладені на неї завдання. Здебільшого це, на наш погляд, обумовлено, по-перше, наявністю «неякісних» нормативно-правових актів, по-друге, складною економічною ситуацією, яка дуже часто не дозволяє реалізувати програми соціального захисту.

Проведення навіть поверхового аналізу системи національного законодавства вказує на доволі широке коло суб'єктів права на соціальний захист. Зрозуміло, що кожна категорія осіб, яка має право на той чи інший вид соціального захисту, розраховує його отримати у повному обсязі та на належному рівні. Події останніх років, які відбуваються на сході нашої держави, беззаперечно, накладають відбиток на всі сфери суспільного життя. Тому цілком логічно, що соціальний захист такої категорії осіб, як «учасник бойових дій» заслуговує на особливу увагу. Спробуємо визначити основні аспекти цього питання.

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» є основним нормативно-правовим актом, який визначає правовий статус, забезпечує створення належних умов для життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до учасників бойових дій [3]. Відповідно до вищезазначеного Закону учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час. Перелік підрозділів, що входили до складу діючої армії, та інших формувань визначається Кабінетом Міністрів України. Статтею 6 вказаного законодавчого акта визначено коло осіб, які належать до учасників бойових дій.

Учасникам бойових дій надаються такі пільги:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;

2) першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогих цінних металів);

3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування;